

Kontroverse

Kontroverzní story: únos letadla

Autor: Christian Stücken (0171/4260978)

PN: 698930 / Kst: 2162

Datum vysílání: 8. června 2022

Text

0:00 8. června 1972. Na malém letišti ve Weidenu přistálo bez ohlášení civilní letadlo.

0:09 Původní rozhlasová reportáž z 8. června 1972 - off

Podle prvních zpráv letadlo letělo na vnitrostátním letu z českých Mariánských Lázní do Prahy, když se z dosud nejasných důvodů odklonilo od kurzu.

0:19 Letadlo bylo uneseno do Německa. Deseti muži a ženami z Československa. Ve věku 17 až 22 let.

0:29 Originální zvuk Petr Vrána

Chtěli buď žít venku, nebo nežít vůbec.

0:33 Došlo však k incidentu. Únosci ohrožovali pilota zbraní. A pak padl výstřel.

0:44 Originální nahrávka z Archivu stanice Bayerischer Rundfunk 1972 - off

Kapitán, který původně odmítl stočit směr na západ, byl při potyčce smrtelně zraněn výstřelem z pistole.

0:51 Originální zvuk Jaromír Dvořák, účastník únosu letadla

Pak jsem viděl, jak pilot náhle přepadl doprava, a tady mu najednou vytryskl gejzír krve, uf.

0:59 Mluví se o *vraždě*. Pilot prý byl chladnokrevně popraven.

1:08 Poté, co byl únosce, který na pilota namířil zbraň, obviněn z vraždy, vzal si v cele život.

1:18 Dodnes však zůstávají pochybnosti o tom, zda se tehdy skutečně jednalo o vraždu. Co se stalo během únosu?
Jak došlo ke smrtelnému postřelení pilota?

1:32 NÁZEV

1:47 Po 50 letech se Rainer Burckhardt, který tehdy pracoval jako zubař, a jeho žena Ingrid vracejí na místo, které jim změnilo život.

1:59 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

Byla tam policie a stálo tam letadlo a my jsme nesměli nikam jít.

2:03 Brzy se ukáže, že jde o únos letadla: útěk na Západ.

2:10 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

Rozuměla jsem tomu, sama jsem se narodila v NDR, odkud jsme utekli. Takže jsem docela chápala, že to chtěli udělat.

2:19 Atmosféra na letišti ve Weidenu je napjatá. Burckhardtovi se dozvědí, že je tu jeden mrtvý. Kopilotovi se podařilo jen s obtížemi přistát. Na místo přijíždějí další a další policisté.

2:32 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Policie zde v lese hledala ještě jednoho uprchlíka.

2:38 Burckhardtovi si povšimnou mladé ženy patřící k únoscům.

2:46 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Bylo divné, že stála pořád trochu stranou, jakoby tam nepatřila.

2:52 Stojí na okraji skupiny a pláče. Je to osmnáctiletá Olga S. V náruči má svého malého syna Davida, kterému je teprve rok a půl.

3:09 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

Stále si vybavuji Olgu s Davidem a kočárkem, který tam stál.

3:16 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Té mi bylo samozřejmě obzvlášť líto. Byla dost skleslá.

3:20 Olga S. propašovala na palubu letadla pistoli, kterou byl pilot zastřelen. Je jasné, že za to půjde do vězení. Ale co teď bude s jejím dítětem?

3:32 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

To malé dítě by pak skončilo ve vězení.

3:35 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Ano, a pak jsem si řekl, že musím něco udělat.

3:39 A tak se Rainer a Ingrid Burckhardtovi rozhodnou, že se o dítě postarají. O syna únoskyně.

3:52 Jaké to je mít na svědomí smrt člověka? Jedním z únosců byl tehdy devatenáctiletý Jaromír Dvořák. Nyní poprvé promluvil v německé televizi. Jejich plán se tehdy zdál být velmi prostý.

4:10 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Když se dostaneme s pistolemi do letadla a on si k němu stoupne s pistolí, tak to bude jasné, prostě poletíme do Německa, přistaneme, požádáme o politický azyl, odsedíme si trest a je to.

4:26 Teď jsou však zodpovědní za smrt člověka. A při únosu zranili další cestující. Přistáli na Západě a uvědomují si, co způsobili.

4:42 Originální zvuk Jaromír Dvořák

V kabině zněl výstřel úplně jinak, bylo to jako tupý úder, tak nějak. Pak jsem se na něj podíval a zjistil, že krvácí. A teprve v ten moment jsem si uvědomil, že padl výstřel.

5:09 O čtyři roky dříve, v srpnu 1968, vtrhla sovětská vojska do Československa a ukončila „pražské jaro“ a jeho reformy. Desítky lidí zemřely, tisíce skončily ve vězení. Československo se stalo státem za železnou oponou s permanentní kontrolou obyvatelstva.

5:36 Josef Kerbl si na veškerou tu šikanu pamatuje dodnes. Neustálé kontroly, výslechy, noci na policejní stanici. To vše kvůli jeho ženě.

5:50 Originální zvuk Josef Kerbl

Moje žena byla Holanďanka ze Západu, takže pro ně byla špienkou. Proto nás sledovali. To je také uloženo v archivu tajné policie, můžete si to vyhledat.

6:07 Jeho mladší bratr Jaromír žije v té době také s Holanďankou. S Helenou. Vezmou se a chtějí žít v Nizozemsku. Všechny jejich žádosti o vycestování ze země jsou však zamítnuty.

6:23 Na jaře roku 1972 se setká s přáteli. Deset mladých lidí, kteří se znají z hudební scény. Mezi nimi Olga S. a Jaromír Dvořák. Sestaví osudný plán.

6:38 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Nejtěžší na tom vlastně bylo propašovat zbraň do letadla. Jakmile se tam dostaneme, tak už se nemůže nic stát. Bylo to riskantní, ale proveditelné.

6:52 Lidé se opakovaně pokoušejí z Československa utéct. Je to však nebezpečné. Při pokusu o překonání železné opony zemřelo odhadem 300 lidí.

7:04 Byli zastřeleni.

7:06 Roztrhání hlídacími psy.

7:09 Nezvládli hraniční zátarasy.

7:18 V roce 1970 objevují Čechoslováci zdánlivě méně riskantní cestu ke svobodě.

7:24 Originální nahrávka z Archivu stanice Bayerischer Rundfunk 1972

8. června 1970 uneslo osm mladých Čechoslováků, čtyři muži a čtyři ženy, do Norimberku české dopravní letadlo Iljušin. O azyl ve Spolkové republice požádali dva snoubenci, tři mladé manželské páry a jedno malé dítě.

7:42 Také Petr Vrána uprchl do Německa, [1981]. Dostal se do Frankfurtu a stal se grafikem v Hessischer Rundfunk. V roce 2009 mu zavolají dva únosci.

7:55 Originální zvuk Petr Vrána

Mysleli si, že mám kontakty v médiích, a chtěli konečně promluvit.

8:00 Setká se s nimi, začne pátrat a požádá o přístup do spisů Státní bezpečnosti v Praze.

8:10 Originální zvuk Petr Vrána

Nedokážu vysvětlit, co mě tam vlastně táhlo. Ale každopádně jsem tam našel zprávu o oné tajné pitvě, ano, všude byla razítka, přísně tajné!

8:26 Jedeme s ním do Mariánských Lázní.

8:31 Originální zvuk reportér (off)

A tady už bude letiště?

Ano, tady je příjezd.

8:34 Od té chvíle, co mu únosci zavolali, ho ten příběh nenechává klidným. Nyní nás vede na místo, kde to všechno začalo:

8:45 Originální zvuk Petr Vrána

Chtěli zůstat spolu. Deset lidí chtělo zůstat pohromadě a pak dostali tento šílený nápad a řekli si: dvanáct kilometrů do Německa vzdušnou čarou.

8:58 Po letech od této události vypadá malé letiště stejně jako tehdy.

9:04 Originální zvuk Petr Vrána

Prosím!

9:08 Po únosu byla okamžitě pozastavena osobní doprava.

9:11 Originální zvuk Petr Vrána

*Ano, šílené.
A tady je čekárna.*

9:24 Dokonce tady zůstala i tato cedule. Tehdy neexistovala žádná bezpečnostní opatření.

9:29 Originální zvuk Petr Vrána

Nebyl tu žádný detektor kovů, nic.

9:32 Únosci mají u sebe dvě nabitě pistole. Ženy je nesou pod oblečením, jednou z nich je Olga S. Je kontrolována jen velmi zběžně.

9:46 Originální zvuk Petr Vrána

A pak šli k letadlu. Měli sebou kočárek. Pilot paní Olze ještě pomáhal.

9:55 Vynesl jí kočárek po schodech nahoru.

10:00 Originální zvuk Petr Vrána

Seděla vpředu vpravo a pak Lubomír řekl, ať mu podá pistoli. Seděla tam a nechtěla pistoli mu pistoli dát. V tu chvíli únos vůbec nechtěla.

10:14 Je však příliš pozdě. Letadlo najíždí na startovací dráhu. Je 8. červen 1972.

10:26 O půl hodiny později letadlo přistává na prvním volném letišti v západním Německu: ve Weidenu. Pilot, který pomohl Olze S. s kočárkem, je mrtvý. Ján Mičica, 52 let, otec rodiny.

10:44 Pitvu jeho těla provede okresní soudní lékař v městské nemocnici ve Weidenu.

10:51 A den poté je převezeno zpět do vlasti.

11:05 Deset únosců zatím zůstává ve vazbě. Jejich útěk stál život jednoho člověka. Což brali v potaz.

11:16 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Pak tu samozřejmě vyvstala otázka, zda budeme vydáni zpět do Československa. A to bylo hodně o nervy.

11:27 Olga S. je umístěna do ženské věznice v Aichachu. V cele je s ní i její syn David. Je opět těhotná, což byla již během únosu. Otec jejich dětí je jedním z únosců.

11:45 Neví, co bude dál.

11:50 Jaromír Kerbl mezitím sedí ve věznici ve Weidenu a píše dopis své rodině. Musí ho psát německy, protože si ho chce přečíst i vedení věznice. Podle jeho slov se mu daří dobře.

12:05 Originální zvuk citát z dopisu, převyprávěno

Snesu všechno na světě, jen když budu vědět, že jednoho dne budu moci žít svobodně se svou ženou.

12:13 Dopis však nikdy nedorazí. Zmizí ve spisech československé státní bezpečnosti.

12:21 V Praze se setkáváme s jeho bratrem. Josef Kerbl nám ukazuje fotografie, na kterých je on a jeho bratr Jaromír. Spolu v hudebních klubech. Nikdo z rodiny tehdy o únosu nevěděl.

12:41 Originální zvuk Josef Kerbl

A pak jsme to slyšeli v rádiu a za dvě hodiny přijela policie, státní policie, odvezli a vyslychali nás a tak dále, tak to dělali dva roky, vždycky k nám přišli ve dvě hodiny ráno a řekli, přijďte se mnou.

13:01 Vypráví nám, že jeho bratr měl psychické problémy. Ještě před únosem. Pak se ale všechno zhoršilo.

13:10 Originální zvuk Josef Kerbl

Musel žít s tím zastřelili jsme pilota, naše skupina. To bylo jeho vysvětlení. Celý jeho život byl tím poznamenán, těmi okolnostmi, třicet let na psychiatrii, v ústavech, vzestupy a pády, je to škoda, celý jeho život byl prostě pryč.

13:31 Smrt pilota a vězení jím otřásly.

13:35 Žádný z únosců zřejmě na Západě nakonec nenašel to, v co doufal.

13:42 Návštěva u Burckhardtů ve Weidenu. Vzpomínají, že trvalo téměř rok, než si mohli vzít Davida, syna Olgy S., k sobě. Ve městě se šíří různé fámy. Burckhardtovi jsou nařčeni z toho, že byli spolupachateli a sympatizanty. Mají už dvě děti a nyní k nim přibude David.

14:06 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

Vyzvedli jsme ho, bylo léto a obě děti byly doma. Choval se velmi, velmi zvláště, protože některé věci nikdy předtím neviděl, třeba v kuchyni, jak funguje sporák, a všechno bylo tak... chodil kolem a jen se díval.

14:30 Měsíce strávené s matkou ve vězení zanechaly na Davidovi stopy.

14:41 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Dostal fobii, když se otevřel jakýkoliv zámek. Samozřejmě proto, že byl ve vězení pořád zavřený spolu se svou matkou. A když se někde otevřely dveře nebo otočil klíč, okamžitě dostal záchvat křiku.

15:01 V prosinci 1972 podalo státní zastupitelství ve Weidenu proti únoscům obžalobu. Jsou obviněni ze závažného leteckého pirátství.

15:13 Lubomír Adamica je navíc obžalován z vraždy. Druhý den spáchá sebevraždu, oběsí se ve své cele. „Vy víte, jak se to stalo,“ píše ve svém dopise na rozloučenou.

15:32 Ale co se tehdy *stalo*? Petr Vrána nám v Archivu bezpečnostních složek v Praze ukazuje, co před lety objevil. Tajné dokumenty ministerstva vnitra, více než 2000 stran. Případ vyšetřovala i československá státní bezpečnost. Mezi nimi je i zpráva z Vojenské nemocnice v Praze. Tam pilotovo tělo podruhé pitvali českoslovenští soudní lékaři.

16:03 Originální zvuk Petr Vrána

Popište průběh pitvy.

16:07 Oblečení pilota neměli k dispozici, mohli zkoumat pouze jeho tělo. Na pravé paži najdou výrazné pohmožděniny.

16:21 Originální zvuk Petr Vrána

A to je důležité. To je to nejdůležitější. Co se tam píše? Závěr: Pro domněnku, že střela vnikla do těla nahoře zleva, hovoří pouze výpovědi svědků a znalecký posudek ze Spolkové republiky. Pouze!

16:49 Soudní lékaři v Praze dospěli k jinému závěru než lékař okresního soudu ve Weidenu. Střela podle nich nezasáhla pilotovo tělo v horní části krku, ale níže v úrovni hrudního koše.

17:05 Originální zvuk Petr Vrána

Pro průstřel vpravo dole, v pilotově hrudním koši, hovoří nález - žebro. Druhé žebro. Našla se část druhého žebra, která byla prolomená dovnitř těla.

17:27 Podle závěru pražských soudních lékařů naznačuje směr zlomení žebra dráhu střely. Hematomy na pilotově paži svědčí o potyčce.

17:42 V červnu 1973 začíná ve Weidenu soud s leteckými piráty. Rozpory kolem smrtící střely nebyly nikdy objasněny. Jediný únosce obviněný z vraždy spáchal sebevraždu. A pitevní zpráva z Prahy zůstává tajná.

18:02 O půl roku později je vynesena rozsudek.

18:06 Originální nahrávka z Archivu stanice Bayerischer Rundfunk 1973 (off)

Obžalovaní, devět mladých Čechoslováků, mezi nimi tři ženy, byli odsouzeni za trestný čin leteckého pirátství na tři až sedm let.

18:19 Originální nahrávka z Archivu stanice Bayerischer Rundfunk 1973

Těmito tresty soud ve Weidenu výrazně zkrátil požadavky státního zastupitelství, které pro obžalované požadovala odnětí svobody až na 12 let.

18:29 Jaromír Kerbl dostal pětiletý trest a v roce 1977 byl propuštěn na svobodu.

18:37 Olga S. je propuštěna jen několik dní po vynesení rozsudku. Ve vězení se podruhé stala matkou. Narodila se jí holčička.

18:47 S otcem svých dětí se rozloučí.

18:54 Originální zvuk Ingrid Burckhardt

Krátce před Vánocemi byla propuštěna z vězení, ale pouze pod podmínkou, že bude žít u nás. Měli jsme pronajatý dům a byl díky bohu i dostatečně velký. Takže to bylo možné.

19:06 A tak může strávit Vánoce 1973 na svobodě. Se svými dětmi.

19:17 Únosci se znovu setkají v roce 1978, když se poslední z nich dostane z vězení. Část skupiny odjíždí na Ibizu, ostatní do Erlangenu. Na jejich snu o svobodě a štěstí však zůstává stín.

19:34 Čtyřicet let žijí s vědomím, že pilota „zavraždili“ - dokud pátrání Petra Vrány nevnese do případu nové světlo. Pro vysvětlení, co se podle něj tehdy doopravdy stalo, s námi v muzeu hledá typ uneseného letadla Turbolet L 410.

19:59 Originální zvuk Petr Vrána

Představte si, že toto letadlo bylo v roce 1976 také uneseno!

20:05 Ředitel muzea mu řekl, že letadlo je umístěno na konci výstavní plochy.

20:11 Originální zvuk Petr Vrána

Tímto letadlem jsem také jednou letěl z Karlových Varů, a to v době únosu.

20:17 A pak – konečně.

20:19 Originální zvuk Petr Vrána

Ach, Turbolet L 410.

20:22 Originální zvuk Petr Vrána

To bylo to letadlo?

Ano, podívejte se, jak je ten kokpit malý. A je otevřený. Kokpit a cestující v jednom společném prostoru.

20:36 Letadlo Turbolet L 410 v muzeu není přístupný.

20:40 Proto nás Petr Vrána vede do většího letadla, Antonova.

20:51 Vpředu vpravo seděl Lubomír Adamica, vedle něj Olga S. Krátce po startu jí řekl, aby mu předala zbraň.

21:03 Originální zvuk Petr Vrána

Ale ona se dívá z okna a nechce mu ji dát. Pak mu ji přece jen předala a on vstal, 16:04 ukázal pistoli všem ostatním. Jedná se o únos.

21:18 O několik řad dál sedí Jaromír Dvořák.

21:24 Popisuje nám situaci v letadle tak, jak si ji pamatuje. Vpředu vlevo pilot. Za ním Lubomír Adamica.

21:35 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Stál tady a levou rukou mu ukázal zbraň, řekl: A teď letíme na Západ.

21:45 Originální zvuk Petr Vrána

A to bylo znamení pro ostatní mladé muže. Pražské hippies. Okamžitě se vrhli na ostatní cestující, o kterých si mysleli, že by mohli být bezpečnostním doprovodem letu.

22:06 Únosci sráží skleněnými lahvemi ostatní cestující k zemi. Na chvíli mají vše pod kontrolou. Pak se ale jeden z cestujících vrhá dopředu, na únosce s pistolí.

22:16 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Viděl jsem to, nastal rozruch, pak jsem k němu přiběhl a chytil ho zezadu, v podstatě do kravaty.

22:25 Originální zvuk Petr Vrána

A pak se Lubomír rozzuřil a odjistil 50 let starou zbraň.

22:37 A pak? Co se stalo pak?

Zastřelil únosce chladnokrevně pilota? Nebo pilot sáhl po zbraní?

22:52 Vše se odehrává velmi rychle.

23:00 Originální zvuk Petr Vrána

A pak podle mého názoru popadl zbraň, muselo to tak být, tahal za ni a chtěl mu ji vytrhnout z ruky, vytrhnout, ano.

23:13 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Táhl ho úplně dopředu, tam kde seděl, a tam padl výstřel.

23:24 To by odpovídalo výsledkům pitvy československých soudních lékařů a vysvětlovalo by to průběh střelby od hrudníku směrem nahoru ke krku. Potyčka. Výstřel.

23:40 Vědělo tehdy státní zastupitelství ve Weidenu, že v Praze proběhla druhá pitva? Schůzka s vrchním státním zástupcem Christianem Härtlem. Sděluje nám, že ve spisech není žádná zmínka o pitevní zprávě z Prahy.

23:58 Originální zvuk Christian Härtl, Státní zastupitelství ve Weidenu

Nemám samozřejmě žádné pochybnosti o správnosti pitvy, kterou provedly německé úřady, tehdejší lékař okresního soudu.

24:08 Ve vyšetřovacích spisech je podle něj také znalecký posudek okresní kriminální policie. Němečtí policisté tehdy také zkoumali límec pilotovy košile.

24:21 Originální zvuk Christian Härtl, Státní zastupitelství ve Weidenu

Byly na ní nalezeny stopy olova, což ukazuje na to, že v blízkosti došlo k výstřelu, a zejména na límci košile, na límci pilotovy košile, bylo nalezeno poškození, které podle šetření kriminální policie rovněž vykazuje stopy po výstřelu.

24:42 Státní zastupitelství ve Weidenu trvá na tom, že výsledky vyšetřování na německé straně nasvědčují, že střela byla vystřelena z bezprostřední blízkosti na pilotův krk. Do spisů nám není umožněno nahlédnout.

24:56 Pátráme dál a nacházíme vědeckou zprávu. Vyšetřování českých soudních lékařů z loňského roku. Případ znovu otevřeli a prozkoumali dostupné dokumenty z té doby.

25:14 Znovu prošli všechny možné situace, aby zrekonstruovali, jak mohlo dojít ke střelnému kanálu. Jejich výsledek:

25:17 „Nemohlo jít o úmyslné usmrcení.“

25:31 Originální zvuk Jaromír Dvořák

Vražda nebo zabití. No, v tom je velký rozdíl.

25:41 O 50 let později už většina únosců není naživu. Někteří z nich měli dlouhá léta pocity viny a trpěli kvůli tragickým následkům únosu.

25:52 V populárním televizním kriminálním seriálu Major Zeman byl únos letadla instrumentalizován Československou televizí a prezentován jako plánovaná vražda.

26:08 Závěr tvůrců seriálu: Jen zločinci a vrazi by chtěli utéct ze země.

26:15 Rány zůstaly dodnes otevřené. Ukazujeme Josefu Kerblovi dopis, který před 50 lety napsal rodině jeho bratr Jaromír. Vidí jej poprvé.

26:29 Originální zvuk Josef Kerbl

Psal ho německy.

26:32 Že je ve vězení a že to snáší dobře.

26:38 Originální zvuk citát z dopisu, převyprávěno

Náš útěk skončil nešťastnou tragédií. To je pro nás mínus. Po dešti však vychází slunce.

26:48 Originální zvuk citát z dopisu, převyprávěno

Nechci myslet na problémy, které jsme vám doma způsobili.

27:03 Před čtyřmi lety Jaromír Kerbl zemřel.

27:09 Originální zvuk Josef Kerbl

To byly ještě dobré časy. Mám na mysli jeho myšlení, to bylo ještě přátelské. Později se to ale kvůli psychickým problémům obrátilo. O tom dopise jsem nevěděl, děkuji!

27:31 Olga S. dodnes lituje pilotovy smrti. Stále žije v Německu, má rodinu a další děti.

27:40 Originální zvuk Rainer Burckhardt

Myslím, že je skvělé, že se alespoň Olze podařilo vrátit do normálního života.

27:49 Olga S. nechce mluvit na kameru, ale s Burckhardtovými, kteří jí a jejím dětem poskytli domov, je stále v kontaktu. Občas si telefonují a mluví přitom také o únosu.

28:06 Originální zvuk Olga S. do telefonu

Byli jsme tak hloupi. Byli jsme tak hloupi. Naivní. Jasně že jo.

28:13 Dnes Olga S. říká, že když v osmnácti unesla letadlo s malým synem v náručí, byla prostě „hloupá holka“.

28:25 Originální zvuk Olga S. do telefonu

Že ses nás s tvou ženou ujal, bylo to největší štěstí.

28:36 Let smrti z Mariánských Lázní. Je to již padesát let. Únos tak tragický, že na něj nelze zapomenout.

Bumper 28:48